DALCROZOWSKA TOŻSAMOŚĆ - prawa i zgody na przetłumaczenie i publikację w Polsce - spis treści

Dalcrozowska Tożsamość po polsku w tłumaczeniu Magdaleny Bogdan powstała na podstawie oryginału dostarczonego tłumaczce przez Louise Mathieu, Przewodniczącą Kolegium Instytutu Jaques-Dalcroze'a w Genewie[1]. Zarówno autorka tłumaczenia jak i konsultanci: dalcroziści a także osoba reprezentująca SPIMR [2], dokładali wszelkich starań, aby jak najlepiej przygotować wydanie polskiej wersji *Dalcrozowskiej Tożsamości,* zanim - zgodnie z zamysłem twórcy Metody Rytmiki - Emila Jaques-Dalcroze'a oraz jego spadkobierców - trafi do osób zainteresowanych problematyką prowadzenia zajęć muzyczno-ruchowych.

DALCROZOWSKA TOŻSAMOŚĆ - prawa i zgody na przetłumaczenie i publikację w Polsce - spis treści **1**

ETAPY PRACY **1**

1. SPIMR - Pytania o prawa autorskie 1
2. IJD - Odpowiedź w sprawie praw autorskich 3
3. IJD - Akceptacja kandydatki SPIMR na tłumacza 3
4. IJD - Warunki dopuszczenia przekładu do publikacji. 4
5. SPIMR - Pismo w sprawie formalnej zgody na polskie wydanie. 4
6. IJD - Formalna zgoda na publikację od Przewodniczącej Kolegium IJD - Louise Mathieu 5
7. Edycja tłumaczenia - zachowanie wierności wobec genewskiego oryginału 6

ETAPY PRACY

1. SPIMR - Pytania o prawa autorskie

Na etapie wstępnej korespondencji z właścicielami praw do Dzieła Dalcroze'a, chcąc bardziej szczegółowo rozpoznać problematykę praw autorskich, Zarząd SPIMR zwrócił się 21 lipca 2020 z oficjalnym pismem w tej sprawie do Dyrektorki Instytutu Jaques-Dalcroze'a, Sylvii del Bianco [3] .

Stowarzyszenie Pedagogów i Miłośników Rytmiki
Kanadyjska 22
05-500 Józefosław
+48 733743689
www.spimr.pl
spimr@spimr.pl
NIP 123 11 12 923
REGON 140961908
KRS 0000276030
Konto PKO Inteligo 54 1020 5558 0000 8002 3132 6875

Varsovie, Pologne

Madame Silvia del Bianco
Directrice de l'Institut Jaques-Dalcroze
Genève

Madame la Directrice,

Au nom de Stowarzyszenie Pedagogów i Miłośników Rytmiki ([*Association des Pédagogues et des Amateurs de la Rythmique*), nous tenons à vous adresser les questions suivantes :

1. Quelle est la situation, conformément à la législation suisse, des droits d'auteur sur les œuvres d'Émile Jaques-Dalcroze après l'année 2020?

2. Compte tenu de l'écoulement, cette année, de la période de 70 ans depuis de la mort de l'auteur de la Méthode de rythmique, sera-t-il possible, à partir de l'année 2021, traduire en polonais et publier ses travaux pour nos enseignants en Pologne, sans frais au titre des droits d'auteur en faveur des héritiers ou d'autres personnes ou institutions?

3. La protection cesse-t-elle par rapport à tous les champs d'activité d'Émile Jaques-Dalcroze, y compris par rapport aux œuvres publiées, ainsi qu'aux pensées et aux idées de l'auteur de la Méthode?

4. Quant à la promotion et le soutien des idées de Jaques-Dalcroze, pourrions-nous espérer une recommandation ou, au moins, un patronage, ou bien une autre forme de pilotage des activités envisagées par notre organisation à but non lucratif en faveur de la promotion de la Méthode d'Émile Jaques-Dalcroze en Pologne ?

5. Des particuliers pourront-ils, après 2020, traduire à titre individuel les œuvres d'Émile Jaques-Dalcroze sans payer les droits d'auteur ?

Dans le même temps, nous tenons à vous informer que la traduction de *l'Identité dalcrozienne* faite par notre membre Magdalena Bogdan et avec le consentement du Collège a été envoyée à Louise Mathieu. Nous attendons l'approbation du Collège.

Nous vous prions d'agréer, Madame la Directrice, l'expression de nos sentiments distingués.

Conseil d'Administration de SPiMR

2. IJD - Odpowiedź w sprawie praw autorskich

Na skierowane przez SPIMR pytania dotyczące ochrony praw autorskich dzieł Jaques-Dalcroze'a, odpowiedzi udzieliła Soazig Mercier z IJD. Poniżej załączony został oryginał oraz jego tłumaczenie na język polski (w przypisie nr 4) [4].

Chers collègues,

Etant de manière privilégiée en charge des questions de droits d'auteurs, Mme Del Bianco me charge de répondre à vos différents points d'interrogation.

1. Les œuvres d'Emile Jaques-Dalcroze tomberont dans le domaine public le 01.01.2021, soit 70 ans l'année de sa mort.
2. D'après la réponse de Prolitteris du 06.06.2018 concernant les droits de traduction « Une fois tombée dans le domaine public, une œuvre peut être utilisée et également modifiée et ainsi traduite sans qu'une autorisation ne doive encore être obtenue »
3. J'avoue ne pas être certaine de comprendre le sens de la question… Bien entendu, la pensée d'Emile Jaques-Dalcroze ne peut pas être déformée, la traduction doit rester absolument fidèle à l'écrit original.
4. L'institut Jaques-Dalcroze de Genève encourage bien sûr toutes démarches visant à diffuser plus largement les idées du maître. Cependant il ne peut pas encadrer ou financer vos travaux de traduction.
5. Oui, n'importe qui pourra exploiter l'œuvre d'Emile Jaques-Dalcroze sans verser de droits à partir de janvier 2021.

N. B : : j'attire votre attention sur deux autres points :

· seule l'œuvre d'Emile Jaques-Dalcroze sera libérée de ses droits. Si certains ouvrages contiennent des dessins, photographies…, ou encore sont basées sur des poèmes de tierces personnes, alors il faudra vous assurer que ces personnes sont elles aussi tombées dans le domaine public.

· la publication d'une simple reproduction d'un ouvrage existant est encore soumise aux droits de l'éditeur.

Espérant avoir répondu à vos différentes questions, n'hésitez pas à revenir vers moi en cas de besoin.

Très sincères salutations dalcroziennes,

Soazig Mercier
bibliothécaire responsable
institut jaques-dalcroze
rue de la Terrassière 44
1207 Genève
T +41 22 718 37 70
lundi,mercredi et jeudi : 10h-12h30 et 13h30-17h
mardi : 14h-18h / vendredi : 13h30-17h
www.dalcroze.ch

3. IJD - Akceptacja kandydatki SPIMR na tłumacza

W międzyczasie przewodnicząca Kolegium IJD, Louise Mathieu, na podstawie przesłanych kwalifikacji Magdaleny Bogdan, powiadomiła o zaakceptowaniu naszej kandydatki na tłumacza Dalcrozowskiej Tożsamości [5].

Chère Magdalena,
Ce fut un plaisir d'échanger avec vous lors de notre rencontre Skype, et je me réjouis de votre collaboration pour la traduction de la 2e édition de *L'identité dalcrozienne* (ci-jointe). Comme convenu, je vous transmets les conditions requises par le Bureau du Collège de l'Institut Jaques-Dalcroze pour la traduction de l'ouvrage:

1. Toute demande de traduction doit être faite à la présidente du Collège et doit mentionner le nom du traducteur et ses compétences
2. La traduction terminée devra être acheminée au Bureau du Collège pour révision et approbation. Lors du processus de révision, le Bureau prendra l'avis de rythmiciens (Diplômés ou de Licenciés) habilités à lire la version traduite.
3. Une copie électronique de la traduction devra être acheminée à la présidence du Collège
4. La traduction ne peut pas être vendue, elle doit être distribuée gratuitement

N'hésitez pas à me contacter pour toute autre question.
Je vous remercie encore d'avoir pris l'initiative de traduire cet ouvrage, cela contribuera à faire mieux connaître la rythmique Jaques-Dalcroze auprès de la population polonaise.
Recevez mes salutations les plus cordiales,
Louise Mathieu
Présidente du Collège de l'IJD

4. IJD - Warunki dopuszczenia przekładu do publikacji.

W dalszej korespondencji z Louise Mathieu, prowadzonej w imieniu SPIMR przez Magdalenę Bogdan, sformułowane zostały **warunki postawione przez Kolegium,** niezbędne do uzyskania formalnej zgody od IJD na tłumaczenie i opublikowanie *Dalcrozowskiej Tożsamości* w Polsce [6].

5. SPIMR - Pismo w sprawie formalnej zgody na polskie wydanie.

Po wywiązaniu się z postawionych warunków, Prezes SPIMR Barbara Bernacka oficjalnym pismem do Louise Mathieu [7] zwróciła się wyrażenie zgody na opublikowanie L'identité Dalcrozienne / The Dalcroze identity w przekładzie polskim, we współpracy z CEA, ujętej w formalny wykaz ustalonych zasad gwarantujących po ich zaakceptowaniu, brak pola dla wszelkich roszczeń.

Stowarzyszenie Pedagogów i Miłośników Rytmiki

Kanadyjska 22, 05-500 Józefosław

Konto PKO Inteligo
50 1020 5558 1111 1577 3960 0128

Le 23 juillet 2022

Louise Mathieu

Présidente du Collège

de l'Institut Jaques-Dalcroze de Genève

Bonjour Louise,

Au nom de l'Association des Pédagogues et des Amateurs de la Rythmique (Stowarzyszenie Pedagogów i Miłośników Rytmiki - SPiMR), je tiens à vous remercier du soutien apporté à notre collègue (et amie) Magdalena Bogdan pendant la traduction de *L'identité.*

La SPiMR est une organisation sans but lucratif et n'a pas de moyens financiers pour couvrir les frais de cette traduction ni de l'édition. Nous avons établi une coopération avec le Centre d'Education Artistique (Centrum Edukacji Artystycznej - CEA) auprès du Ministère de la Culture et du Patrimoine National qui surveille l'enseignement dispensé dans des écoles artistiques, publie des matériaux didactiques (notes, partitions, livres, revue trimestrielle *Szkoła Artystyczna)* et les met à la disposition de toutes les écoles artistiques en Pologne, en les affichant également sur son site Internet.

Nous voudrions donc demander au CEA de publier *L'identité* et de la mettre à disposition de tous les pédagogues, dans les mêmes conditions (ceci étant une des conditions que le Collège nous a imposées). Il est vrai qu'à l'heure actuelle, nous sommes propriétaires de la traduction qui nous a été remise en tant que don par Magdalena, mais il sera nécessaire un consentement formel de la part du Collège pour sa publication commune avec le CEA.

CEA demande la confirmation de la part du Collège de ce que :

1. *L'identité*, dans sa version originale, appartient au domaine public et elle est disponible, gratuitement, sur le site de l'Institut JD.
2. La traduction en polonais, faite par Magdalena Bogdan, pour la SPIMR a été réalisée avec le consentement du Collège.
3. La traduction a été favorablement accueillie et admise à la publication à condition de sa mise à disposition gratuite sur le site Internet de l'éditeur (CEA).
4. Le Collège ne formule pas de prétentions financières liées à la traduction et à la publication de *L'identité.*

Veuillez agréer, Louise, l'expression de mes sentiments respectueux.

Barbara Bernacka,

Présidente de l`Association

Ewa Jakubowska,

Vice-présidente de l`Association

6. IJD - Formalna zgoda na publikację od Przewodniczącej Kolegium IJD - Louise Mathieu

Przekład polski *Dalcrozowska Tożsamość, z*ostał ostatecznie pozytywnie oceniony latem 2022 przez konsultantów, powołanych przez Kolegium IJD w Genewie, które na tej podstawie, wyraziło oficjalną zgodę na opublikowanie dokumentu przez CEA, we współpracy ze SPIMR [8] i jednocześnie zaakceptowało wszystkie punkty z pisma Pani Prezes SPIMR, prof. Barbary Bernackiej z dnia 23 lipca br. [9]. Przychylne przyjęcie i dopuszczenie do publikacji na stronie internetowej wydawcy (SPIMR I CEA) oraz zapis, że Kolegium nie wnosi żadnych roszczeń finansowych związanych z tłumaczeniem i publikacją *Tożsamości* po polsku, pozwoliło podjąć ostatnie kroki w celu upublicznienia polskiego przekładu.

institut jaques-dalcroze
rythmique-musique-mouvement

Québec, le 21 août 2022

Barbara Bernacka, présidente
Association des Pédagogues et des Amateurs de la Rythmique
(Stowarzyszenie Pedagogów i Miłośników Rytmiki - SPiMR)

Objet : Traduction, publication et diffusion de *L'identité dalcrozienne. 2e édition*

Chère Barbara,
J'ai bien reçu votre lettre du 23 juillet 2022. Je suis désolée de ne pas avoir répondu plus tôt mais, pour une raison que j'ignore, c'est seulement aujourd'hui le 19 août que j'en ai pris connaissance. Je pense que le courriel de Magdalena du 23 juillet a été acheminé dans ma boîte *Spam* par erreur, et malheureusement je ne l'ai pas vu.

C'est un plaisir d'avoir de vos nouvelles et d'être informée des activités de votre association. Nous nous réjouissons de la collaboration que vous avez établie avec l'Académie de musique de Łódź afin de présenter la traduction polonaise de *L'identité dalcrozienne* lors du congrès du 2-4 octobre 2022, cela témoigne de la vitalité de votre association et de l'importance que vous accordez au développement de la rythmique Jaques-Dalcroze. La présentation de *L'identité Dalcrozienne* à cet événement permettra non seulement de souligner l'important travail réalisé par Magdalena Bogdan, ses collaborateurs et votre association, mais aussi de rappeler les fondements de la rythmique dalcrozienne et ses traits distinctifs. Nul doute que cette présentation saura enrichir le thème du congrès *La place du rythme dans le monde moderne* et souligner l'apport de la rythmique au XXIe siècle.

Je vous confirme donc que

1. *L'identité dalcrozienne, 2e édition*, dans sa version originale, appartient au domaine public et elle est disponible, gratuitement, sur le site de l'Institut Jaques-Dalcroze (ijd) de Genève.
2. La traduction en polonais, faite par Magdalena Bogdan, pour la SPIMR a été réalisée avec le consentement du Bureau du Collège de l'ijd.
3. La traduction a été favorablement accueillie et admise à la publication par le Bureau du Collège, à condition de sa mise à disposition gratuite sur le site de l'éditeur Centrum Edukacji Artystycznej (CEA).
4. Le Collège ne formule pas de prétentions financières liées à la traduction polonaise de *L'identité dalcrozienne, 2e édition* réalisée par Magdalena Bodgan et à sa publication sur le site de CEA.

En vous remerciant de votre précieuse collaboration pour la réalisation de la traduction et sa diffusion, je vous transmets, chère Barbara, mes plus chaleureuses salutations,

Louise Mathieu –

Louise Mathieu, présidente du Collège de l'institut Jaques-Dalcroze

7. Edycja tłumaczenia - zachowanie wierności wobec genewskiego oryginału

Sprostanie oczekiwaniom Kolegium IJD wymagało wielu zabiegów od strony:
1. merytorycznej - w zakresie specjalistycznej problematyki i terminologii,
2. lingwistycznej i stylistycznej - zgodności i precyzji przekładu a zarazem językowej poprawności,
3. edytorskiej - w celu zachowania adekwatności i przejrzystości w stosunku do wydania autorskiego.

Dla pełnego obrazu zaangażowania i determinacji osób, których wysiłek złożył się na ostateczny efekt - kilka końcowych wyjaśnień.

Ad 1. Dokument był wielokrotnie konsultowany pod względem merytorycznym przez osoby posiadające w dziedzinie Metody Dalcroze'a wykształcenie potwierdzone dyplomami honorowanymi przez IJD. Są nimi: **Barbara Bernacka, Barbara Ostrowska i Teresa Nowak**. Zaangażowanie, fachowość rzetelność i wnikliwość polskich dalcrozistek okazała się w tym względzie nie do przecenienia.

Ad 2. Zdając sobie sprawę, jak duże znaczenie dla właściwego oddania stylu i „ducha" tłumaczonego tekstu mają niuanse lingwistyczne i stylistyczne, tłumaczka pracowała na obu autorskich wersjach językowych (angielsko-francuskiej) i we współpracy z tłumaczem przysięgłym oraz lingwistą, co dodatkowo dało bardzo dobre rezultaty.

Ad. 3. Za ważny aspekt uznaliśmy dbałość o funkcjonalność, czytelność (przejrzystość rozlokowania tekstu na stronach) oraz o estetykę wydania, na czele z graficznym podobieństwem do oryginału. Na okładce umieszczone zostało zdjęcie pobrane z dokumentu genewskiego (tak jak w wydaniu japońskiej wersji *Tożsamości Dalcroza*) [10]. Z podobnych powodów zachowany został układ akapitów, kolor „wyboldowanych" czcionek w tytułach (zieleń).

Dodatkowo wprowadziliśmy spis treści z aktywnymi łączami, prowadzącymi do numerów stron we wszystkich rozdziałach i podrozdziałach [11]. Pozwala on szybko i sprawnie przeszukiwać dokument na ekranie komputera i innych urządzeniach mobilnych.

Ewa Jakubowska
Redaktorka edycji ze strony SPIMR

Przypisy

[1] Aktualny plik pdf do pobrania oryginału https://www.dalcroze.ch/wp-content/uploads/2020/02/identite_dalcroze-fev_2020.pdf

[2] Ewa Jakubowska, wiceprezes SPIMR, Stowarzyszenia Pedagogów i Miłośników Rytmiki

[3] Pytania odnośnie praw autorskich z listu SPIMR wysłanego do Genewy 21 lipca 2020 (po polsku):

1. Jaka jest sytuacja, zgodnie z prawem szwajcarskim, praw autorskich do dzieł Emila Jaques-Dalcroze'a po roku 2020?
2. Biorąc pod uwagę upływ w tym roku 70-lecia od śmierci autora Metody Rytmicznej, czy od 2021 roku będzie można tłumaczyć na język polski i publikować jego prace dla naszych nauczycieli w Polsce, wolne od opłat z tytułu praw autorskich na rzecz spadkobierców, innych osób lub instytucji?
3. Czy ustaje ochrona w odniesieniu do wszystkich dziedzin działalności Emila Jaques-Dalcroze'a, w tym w odniesieniu do opublikowanych prac, a także myśli i idei autora Metody?
4. Jeśli chodzi o promocję i wsparcie idei Jaques-Dalcroze'a, czy możemy spodziewać się rekomendacji lub przynajmniej patronatu lub innej formy pilotażu działań przewidzianych przez naszą organizację non-profit na rzecz promocji metoda Emila Jaques-Dalcroze'a w Polsce?
5. Czy osoby fizyczne będą mogły po 2020 roku samodzielnie tłumaczyć dzieła Emila Jaques-Dalcroze'a bez płacenia tantiem?

[4] „Będąc w uprzywilejowany sposób odpowiedzialna za kwestie praw autorskich, pani Del Bianco poprosiła mnie o udzielenie odpowiedzi na różne zapytania.

1. Dzieła Emila Jaques-Dalcroze'a przejdą do domeny publicznej z dniem 01.01.2021, czyli 70 lat po jego śmierci.
2. Zgodnie z odpowiedzią *Prolitteris* z dnia 06.06.2018 w sprawie praw do tłumaczenia „Dzieło, które znajdzie się w domenie publicznej, może być używane, a także modyfikowane, a tym samym tłumaczone, bez konieczności uzyskania zezwolenia".
3. (…) Oczywiście myśli Emila Jaques-Dalcroze'a nie można zniekształcić, tłumaczenie musi pozostać absolutnie wierne oryginalnemu zapisowi.
4. Instytut Jaques-Dalcroze w Genewie zachęca oczywiście do wszelkich kroków mających na celu szersze rozpowszechnianie idei mistrza. Nie może jednak nadzorować ani finansować pracy tłumaczeniowej.
5. Tak, od stycznia 2021 r. każdy będzie mógł wykorzystać dzieło Emila Jaques-Dalcroze'a bez płacenia tantiem.

N. B: Zwracam uwagę na dwa inne punkty:

- Tylko dzieło Emila Jaques-Dalcroze'a zostanie zwolnione z jego praw. Jeśli niektóre prace zawierają rysunki, zdjęcia itp. lub są oparte na wierszach osób trzecich, należy upewnić się, że te osoby również znalazły się w domenie publicznej.
- Publikacje prostej reprodukcji istniejącego utworu nadal podlegają prawom wydawcy."

[5] 17 lip 2020

Bonjour Magdalena, Merci beaucoup de m'avoir transmis vos qualifications. Votre expérience dans les domaines de l'enseignement, de la recherche et de la traduction fait de vous une personne toute désignée pour réaliser la traduction de *L'identité dalcrozienne*. Bonne fin de journée, Louise

Tłumaczenie polskie na język polski

17-07-2020

Witaj Magdaleno, Bardzo dziękuję za przekazanie mi swoich kwalifikacji. Twoje doświadczenie w dziedzinie nauczania, badań i tłumaczeń sprawia, że jesteś idealną osobą do tłumaczenia L'Identité Dalcrozienne. Dobrego wieczoru, Luiza.

[6] Tłumaczenie maila od Louise Matnie w sprawie warunków z 07.05.2020

Zgodnie z ustaleniami przesyłam warunki wymagane przez Biuro Kolegium Instytutu Jaques-Dalcroze do tłumaczenia pracy:

1. Wszelkie wnioski o tłumaczenie należy kierować do przewodniczącego Kolegium, podając nazwisko tłumacza i jego kwalifikacje.
2. Ukończone tłumaczenie należy przesłać do Biura Kolegium w celu sprawdzenia i zatwierdzenia. W trakcie procesu weryfikacji Biuro będzie zasięgało porady rytmików (absolwentów lub licencjobiorców) upoważnionych do przeczytania przetłumaczonej wersji.
3. Elektroniczna kopia tłumaczenia powinna zostać przesłana do Prezydium Kolegium.
4. Tłumaczenie nie może być sprzedane, musi być rozpowszechniane bezpłatnie.

[7] Polska wersja listu SPIMR, z dnia 23.07.2022 w sprawie formalnej zgody na publikację. „ W imieniu Stowarzyszenia Pedagogów i Miłośników Rytmiki (SPiMR) pragnę podziękować za wsparcie okazane naszej koleżance Magdalenie Bogdan podczas tłumaczenia *Tożsamości.* SPiMR jest organizacją non profit i nie ma środków finansowych na pokrycie honorarium za tłumaczenie jak też na jego wydanie. Nawiązaliśmy współpracę z Centrum Edukacji Artystycznej (CEA) przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które nadzoruje kształcenie w szkołach artystycznych, publikuje materiały dydaktyczne (nuty, książki, kwartalnik *Szkoła Artystyczna)* i nieodpłatnie udostępnia je wszystkim szkołom artystycznym w Polsce, jak również zamieszcza na swojej stronie internetowej. Chcemy zwrócić się z prośbą do CEA o opublikowanie tłumaczenia *Tożsamości* oraz udostępnienie pedagogom na takich samych zasadach (co było jednym z warunków postawionych nam przez Kolegium). W chwili obecnej jesteśmy co prawda właścicielami tłumaczenia, które zostało nam przekazane w darze przez Magdalenę, jednak wydaje się, że potrzebna będzie formalna zgoda ze strony Kolegium na jego opublikowanie wspólnie z CEA. Prosimy o potwierdzenie ze strony Kolegium:

1. Tożsamość w wersji oryginalnej znajduje się w domenie publicznej i jest dostępna nieodpłatnie na stronie Instytutu JD.
2. tłumaczenie jej na język polski dokonane przez Magdalenę Bogdan dla SPIMR zostało zrealizowane za zgodą i w porozumieniu z Kolegium.
3. tłumaczenie zostało pozytywnie ocenione i dopuszczone do publikacji, pod warunkiem nieodpłatnego jego udostępnienia na stronie internetowej wydawcy.
4. Kolegium nie rości sobie praw do zgłaszania roszczeń finansowych, związanych z tłumaczeniem oraz opublikowaniem. Z wyrazami szacunku - Prezes SPIMR

[8] pdf w załączeniu

[9] Patrz przypis nr 6 s. 3 w tym dokumencie

[10] Na wykorzystanie oryginalnej okładki uzyskaliśmy zgodę od Louise Mathieu potwierdzoną drogą mailową 26 października br.

[11] Pomysł i realizacja okładki, formatowanie tekstu oraz aktywny spis treści - Ewa Jakubowska